

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/198928,Narodowy-Dzien-Pamieci-Polakow-ratujacych-Zydow-pod-okupacja-niemiecka-24-marca-.html>
28.04.2024, 16:42

Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką - 24 marca 2024

24 marca obchodzimy święto państwowe - Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką. Tego dnia mija dokładnie 80 lat od zamordowania przez Niemców bohaterskiej rodziny Ulmów z Podkarpacia oraz ukrywanych przez nich Żydów

Dzień ten ustanowiono – jak zapisano w treści ustawy – „w hołdzie Obywatelom Polskim – bohaterom, którzy w akcie heroicznej odwagi, niebywałego męstwa, współczucia i solidarności międzyludzkiej, wierni najwyższym wartościom etycznym, nakazom chrześcijańskiego miłosierdzia oraz etosowi suwerennej Rzeczypospolitej Polskiej, ratowali swoich żydowskich bliźnich od Zagłady zaplanowanej i realizowanej przez niemieckich okupantów”.

Święto jest wyrazem czci dla wszystkich Polaków, którzy, okazując miłosierdzie i współczucie, pomagali Żydom systematycznie mordowanym przez niemieckich oprawców. Różnie motywowali swe czyny – miłością bliźniego, nauką Kościoła, obywatelskim obowiązkiem czy zwykłą ludzką przyzwoitością. Niezależnie od tego każdy przejaw pomocy świadczonej ukrywającym się Żydom był wyrazem największego heroizmu, zważywszy na grożącą za to karę śmierci, ustanowioną przez Niemców na terenie okupowanej przez nich Polski.

Pomoc, udzielana mimo codziennej trwogi okupacyjnego terroru, miała charakter zarówno indywidualny, jak i instytucjonalny – przykładem tej drugiej była działalność Rady Pomocy Żydom „Żegota”, tajnej organizacji afiliowanej przy polskich władzach.

Polacy ratujący Żydom byli, są i powinni być wzorem i inspiracją – to nie tylko prawie 7 tys. znanych z imienia i nazwiska bohaterów, upamiętnionych przez izraelski Instytut Yad Vashem. To również tysiące rodaków, którzy pozostali anonimowi bądź nie otrzymali tego odznaczenia. Dziś, po dekadach, nie sposób ustalić ich personaliów.

Jednym z symboli niemieckich zbrodni, dokonanych w odwecie za ratowanie Żydom, jest tragiczny los Ulmów z Markowej na Podkarpaciu, zamordowanych przez Niemców 24 marca 1944 r. Tego dnia życie stracili Józef Ulma, jego ciężarna żona Wiktora, ich szóstka małych dzieci, a także ośmioro ukrywanych przez polską rodzinę Żydom z rodzin

Didnerów, Grünfeldów i Goldmanów.

Nieprzypadkowo 80. rocznica tych dramatycznych wydarzeń jest obchodzona jako dzień bohaterskich Polaków, którzy w nieludzkich czasach wspięli się na wyżyny człowieczeństwa.

W związku z Narodowym Dniem Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie organizuje wiele wydarzeń:

- **14 marca 2024 r.** OBEN IPN w Rzeszowie przeprowadziło zajęcia edukacyjne „Historia Rodziny Ulmów” dla uczniów Zespołu Szkół w Iwoniczu Zdroju
- **18 marca - 13 kwietnia 2024 r.** Ekspozycja wystawy „Śmierć za człowieczeństwo. Rodzina Ulmów” w Porcie Lotniczym w Jasionce. Ekspozycja przedstawia losy, wydawałoby się zwykłej polskiej rodziny, a przecież jednocześnie wyjątkowej. Rodziny, której linia życia została poddana trybom okrutnej wojny i okupacji. Józef i Wiktoria Ulmowie nie poddali się biernie biegowi historii. Stali się jej aktywnymi uczestnikami, dostrzegając innych ludzi, którym należało udzielić pomocy. Stanęli po stronie dobra i sami dzielili się tym dobrem z innymi. Narodowość, wyznanie, różnice kulturowe, w obliczu terroru niemieckiej okupacji, stały się nieistotne, wagi nabrało człowieczeństwo. Pragnąc ochronić życie, sami je stracili. Na wystawie, przygotowanej w językach polskim i angielskim, znajduje się kilkadziesiąt zdjęć i dokumentów. Część z nich została opublikowana po raz pierwszy.
- **19 marca 2024 r.** Wernisaż wystawy „Śmierć przez człowieczeństwo. Rodzina Ulmów” i prelekcja dr Wojciecha Hanusa z OBBH IPN w Rzeszowie poświęcona historii Błogosławionej Rodziny Ulmów i heroiczności wobec drugiego człowieka w czasach najwyższej próby. Wystawa zostanie zaprezentowana na Zamku w Baranowie Sandomierskim. Wystawę będzie można oglądać do 3 kwietnia 2024 r.
- **22 marca 2024 r.** w związku z obchodami Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, delegacja OBUWiM Oddział w Rzeszowie złoży wiązanki kwiatów przed Pomnikiem/Mogiłą osób narodowości żydowskiej, zamordowanych w Markowej w latach 1942-1944 przez funkcjonariuszy niemieckich formacji okupacyjnych na Cmentarzu Ofiar Niemieckiego Nazizmu w miejscowości Jagiełła-Niechciałki w gm. Tryńcza
- **21 marca 2024 r.** OBEN IPN w Rzeszowie przeprowadzi Zajęcia „Historia Rodziny Ulmów” w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Józefa Gwałbarta Pawlikowskiego w Przemyślu przy Podkarpackim Zespole Placówek Wojewódzkich w Rzeszowie
- **23 marca 2024 r.. GOREJĄC WOLNI Ceremonia Pamięci w Hołdzie Polakom Ratującym Żydom**, o godz. 15:30 na Ścianie Pamięci Muzeum Polaków Ratujących Żydów w Markowej odbędzie się ceremonia odsłonięcia tabliczek z

nazwiskami **Antoniego Cyrana, Jadwigi i Jana Grzybów, Władysława Jabłońskiego i Doroty Wojtuń**, heroicznym Polaków ratujących Żydów na ziemi podkarpackiej w czasie drugiej wojny światowej. Przyjęta przez Muzeum Ulmów kategoria „Polaków Ratujących Żydów”, obejmuje wszystkich heroicznym Polaków, którzy nie oglądając się na zagrożenie dla własnego życia, w różnych formach okazali pomoc żydowskim współobywatelom podczas gehenny holokaustu realizowanego przez niemieckich nazistów na polskich terenach okupowanych przez III Rzeszę. Jena z tabliczek poświęconą Władysławowi Jabłońskiemu odstoni dr hab. Elżbieta Rączy, autorka biogramu

- **24 marca 2024 r.** dr hab. Dariusz Iwaneczko, dyrektor IPN w Rzeszowie weźmie udział w obchodach Narodowego Dnia Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy: uroczystym nadaniu im. Rodziny Ulmów Portowi Lotniczemu „Rzeszów - Jasionka” oraz wydarzeniach organizowanych w Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej o godz. 11:00, a także we Mszy świętej w intencji Polaków ratujących Żydów podczas II wojny światowej pod przewodnictwem kardynała Marcello Semeraro, o godz. 13:00 w kościele parafialnym pw. św. Doroty w Markowej
- **25 marca 2024 r.** OBEN IPN w Rzeszowie przeprowadzi szkolenie dla nauczycieli „Historia Rodziny Ulmów”
- kwiecień 2024 r. OBEN IPN w Rzeszowie zorganizuje pokaz filmu „Porzucone kwiaty” zrealizowanego przez TVP we współpracy z IPN Oddział Rzeszów w Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie i Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej w Przemyśle